

Наприклад, було підраховано, що за минулий рік величина бази розподілу склала 40000 тонно-кілометрів, а величина витрат на перевезення - 20000 грн., Таким чином норма витрат на перевезення $K_{пр}$ дорівнює: $20000 \text{ грн.} / 40000 \text{ т-км} = 0.5$.

2. При необхідності $K_{пр}$ коригується залежно від прогнозу на майбутній рік. Наприклад, після коригування був прийнятий $K_{пр} = 0,4 \text{ грн} / \text{т-км}$.

Розрахований таким чином норматив витрат на перевезення істотно полегшує ведення аналітичного обліку. Ще не знаючи фактичної величини витрат на перевезення, бухгалтер може швидко визначити початкову вартість придбаних товарів.

Величина нормативних витрат на перевезення розраховується швидко і просто (якщо знати вага товару і приблизну відстань перевезення). Наприклад: $(100 \text{ шт} * 0,05 \text{ т}) * 75 \text{ км} * 0,4 = 150 \text{ грн}$.

На початку даний механізм щодо плануванню витрат здається складним, але як тільки планування здійснено і отримані відповідні норми розподілу, процес бухгалтерського обліку таких витрат стає досить простим. Спрощує цей процес і використання запропонованої накопичувальної відомості.

Утворені відхилення фактичних витрат на перевезення від нормативних (планових) списуються на собівартість реалізації товарів в кінці звітної періоду (наприклад, податкового кварталу), коли формується фінансовий результат. Для обліку відхилень пропонуємо використовувати порівняльну відомість. Дана відомість дозволяє накопичити дані про нормативний списання ТЗВ по кожній поставці і відобразити фактичні значення витрат. При цьому в запропонованому реєстрі відображаються можливі відхилення по кожній операції і наростаючим підсумком за звітний місяць. Це дозволяє реально розраховувати ТЗВ. Порівняльні відомості в кінці місяця дадуть змогу без зайвих зусиль зробити коригувальні кореспонденції: сторнування чи додаткове проведення.

Таким чином, ефективна організація аналітичного обліку не лише дозволить більш повно формувати вартість товарів, розподіляти транспортно-заготівельні витрати, здійснювати контроль за діяльністю матеріально-відповідальних осіб, але і дозволить поліпшити інформаційне забезпечення процесу управління торговельними запасами та сприятиме підвищенню ефективності операційної діяльності підприємства в цілому.

УДК: 336.015 (075.8)

УДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВ ТА БАНКІВ

IMPROVEMENT OF CREDIT RELATIONS OF ENTERPRISES AND BANKS

ЖАДАН А.О.*

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

В статті зроблено оцінку стану кредитування підприємства авіабудування, надано рекомендації щодо удосконалення кредитних відносин підприємств та банків. Потенційні можливості доступу підприємств до банківських кредитів визначається наступними чинниками – вартістю кредитних ресурсів комерційних банків, наявністю надійного забезпечення, спроможністю позичальника виконати умови кредитного договору.

---

* Науковий керівник – Малій О.Г., к.е.н., доцент

Поточного часу система банківського кредитування будується на недовірі до клієнта і диктаті банку, про що свідчить складна, перевантажена чисельними документами процедура оформлення кредитів і надання їх під заставу, сума якої в 2 і більше разів перевищує кредит. Удосконалення управління залученням кредитів банків підприємством вимагає від нього вивчення фінансового ринку, умов надання короткострокових і довгострокових кредитів комерційними банками, розробки політики щодо управління фінансовими ресурсами.

Ключові слова: банківське кредитування, банківська система, кредитоспроможність, ефективність кредитування, підприємства авіабудування.

The article assesses the crediting status of the aviation industry, provides recommendations for improving the credit relations of enterprises and banks. Potential opportunities for companies to access bank loans are determined by the following factors - the cost of credit resources of commercial banks, the availability of reliable security, the ability of the borrower to fulfill the terms of the loan agreement. Currently, the system of bank lending is based on distrust of the client and the dictate of the bank, as evidenced by a complicated, overloaded with numerous documents, the procedure for issuing loans and securing them, the sum of which is 2 or more times the credit. Improving the management of attracting bank loans to an enterprise requires him to study the financial market, the conditions for providing short and long-term loans to commercial banks, develop policies for managing financial resources.

Key words: bank lending, banking system, creditworthiness, lending efficiency, aviation enterprises.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Кредит є важливим важелем у стимулюванні розвитку виробництва. Опосередковуючи всі стадії відтворювального процесу, кредит сприяє досягненню вищої рентабельності виробництва і прибутковості капіталу. Тому питання удосконалення кредитних відносин підприємств та банків завжди є актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у вирішення фінансових проблем підприємств внесли відомі вітчизняні науковці В. Александров, В. Остапенко, С. Аржевітін, В. Сичов, Т. Шемет, Н. Циганова та багато інших дослідників. Поряд з тим, питання ефективності кредитних відносин залишаються актуальними.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтуванні рекомендацій щодо удосконалення кредитних відносин підприємств та банків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Удосконалення управління залученням кредитів банків підприємством вимагає від нього вивчення фінансового ринку, умов надання короткострокових і довгострокових кредитів, розробки політики щодо управління фінансовими ресурсами.

Оцінити окупність здійснених підприємством за рахунок кредиту затрат можна за допомогою показників: кредитовіддачі, яка характеризує обсяг реалізації на одну гривню кредитних вкладень; індексу ефективності, який показує співвідношення темпів зростання прибутку та темпів зростання величини кредитних вкладень; ціни кредиту і вигідності купівлі додаткових грошей на ринку позикових капіталів, тобто у комерційних банків; вартості позики та доходності діяльності підприємства.

Аналіз ефективності отриманих і використаних довготермінових кредитів на капітальні вкладення полягає у визначенні терміну, протягом якого досягається окупність прокредитованих витрат за рахунок дисконтованого грошового потоку.

Оцінка кредитоспроможності є також важливим напрямом аналізу в процесі обґрунтування кредитних відносин як для кредитора, так і для позичальника. З позиції позичальника вона дозволяє виявити можливості ефективного використання позикових ресурсів для підвищення ефективності діяльності. Для кредитора на основі оцінки кредитоспроможності забезпечується зниження кредитного ризику, пов'язаного з неповерненням або неповним поверненням заборгованості за наданими позиками.

Ми проаналізували кредити банків, одержані ДП «ХМЗ «ФЕД» за період 2016-2018 років, умови їх надання, стан обліку кредитів банку, оцінили його фінансове положення, зробили аналіз кредитоспроможності.

Так, оцінивши стан майна, джерел його формування та ефективності використання в ДП «ХМЗ «ФЕД», можна зробити висновок, що підприємство нарощує свій виробничий та

фінансовий потенціал, збільшення на підприємстві частки оборотних коштів та зменшення необоротних активів означає тенденцію прискорення оборотності майна. В структурі свого капіталу протягом досліджуваного періоду має високу частку власних коштів.

З негативної сторони характеризує діяльність підприємства збільшення та доволі високе значення коефіцієнту зносу основних засобів, це свідчить про необхідність оновлення матеріально-технічної бази.

Крім того, згідно розрахунків протягом звітного періоду темпи зростання авансованого капіталу перевищують темпи зростання обсягу реалізації, а темпи зростання прибутку менші за темпи зростання реалізації, тобто ефективність використання майна знижується.

Однак, незважаючи на тенденцію погіршення окремих показників прибутковості, незалежності, ефективності використання ресурсів, керівництву ДП «ХМЗ «ФЕД» вдається утримувати ситуацію на належному рівні та контролювати стан фінансів.

Як видно з проведених розрахунків, підприємство ДП «ХМЗ «ФЕД» знаходиться в досить стійкому фінансовому становищі, прибуткове, платоспроможне, має постійне перевищення грошових надходжень над видатками. За рейтингом позичальника належить до 1 класу – підприємства з найвищою кредитоспроможністю. Воно має всі підстави на одержання кредитів.

Так, ДП «ХМЗ «ФЕД» вчасно виконує всі умови кредитних договорів: сплачує відсотки по кредитах, здійснює щомісячні платежі, використовує кредитні кошти тільки по цільовому призначенню; об'єктом застави є обладнання, застава вартість якого завжди перевищує суму кредиту у 2-3 рази.

Висновки. Проведене дослідження дозволило нам зробити ряд висновків:

1. Поточного часу система банківського кредитування будується на недовірі до клієнта і диктаті банку, про що свідчить складна, перевантажена чисельними документами процедура оформлення кредитів і надання їх під заставу, сума якої в 3 і більше разів перевищує кредит.

2. Основним критерієм у формуванні кредитних відносин між комерційним банком і позичальником є кредитоспроможність останнього. Не відпрацьованість методичних підходів щодо оцінювання кредитоспроможності позичальників знижує ефективність кредитної діяльності.

3. Аналізуючи кредитні відносини підприємства з банками, треба визначити, як підприємство у процесі планування й освоєння кредитів забезпечує зв'язок використання кредиту та власних фінансових ресурсів і підвищення рентабельності використання усіх ресурсів.

На основі проведеного нами дослідження можна надати наступні рекомендації:

1. Для переходу на паритетні відносини між банками і підприємствами підвищувати фінансово-економічне становище підприємства. Фінансовий стан підприємства дозволять поліпшити заходи, що спрямовані на збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції, підвищення її якості та конкурентоспроможності, зниження собівартості, зростання прибутковості та рентабельності, прискорення обертання капіталу та більш повне та ефективне використання виробничого потенціалу.

2. Підприємству практикувати отримання кредитів відразу в кількох банках. Для цього проводити комплексну оцінку умов надання кредитів банків за сучасною методикою, вибираючи найбільш ефективний з них.

3. Для забезпечення найбільш вигідних умов залучення кредитів банків для підприємства необхідно:

– здійснювати всебічний аналіз фінансового стану господарства і визначати клас підприємства як позичальника;

– проводити маркетингові дослідження фінансового ринку, оцінювати умови надання кредитів банків, вибираючи найбільш ефективні з них.

– проводити оцінку ефективності залучення позик у попередні періоди;

– здійснювати оцінку доцільності залучення кредитів у довгостроковому періоді.

Література.

1. Банківське кредитування в Україні: посткризове перезавантаження: монографія. **Аржевітін С.М.** та ін.; за ред. **С.М. Аржевітіна**. Київ : КНЕУ, 2017. 407 с.
2. **Гудзь О.Є., Стецюк П.А., Навроцький С.А., Алексійчук В.М.** Науково-методичне забезпечення формування і реалізації фінансової політики підприємства. *Облік і фінанси*. 2013. № 2 (60). С. 69-86.
3. **Лахтіонова Л.А.** Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: Навчальний посібник. К. : КНЕУ, 2005. 365 с.
4. **Малій О.Г.** Використання багатофакторного дискримінантного аналізу в процесі оцінювання кредитоспроможності. *Вісник ХНТУСГ: Економічні науки*. Вип. 185. Харків: ХНТУСГ, 2017. С. 259-268.
5. **Малій О.Г.** Методичний підхід щодо визначення ефективності банківського кредитування. *Економіка і управління. Науково-практичний журнал*, 2006. № 5. С. 102-106.
6. **Малій О.Г.** Фінансові ресурси підприємств: джерела формування та ефективність використання. *Вісник ХНТУСГ: Економічні науки*. Вип. 137. Харків: ХНТУСГ, 2013. С. 308-311.
7. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / За ред. **І.О. Школьник**. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.

УДК 338.58:630

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ В ЗАЛЕЖНОСТІ
ВІД ЦІЛЕЙ ЗБОРУ ІНФОРМАЦІЇ

CLASSIFICATION OF COSTS DEPENDING
ON THE PURPOSE OF GATHERING INFORMATION

ЖИХОРЕНКО М.О., студент*

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

У статті проведено аналіз підходів до класифікації витрат в економічній і науковій літературі вітчизняними та зарубіжними науковцями. Досліджено залежність витрат від цільової установки, збору інформації та напрямків обліку витрат. Обґрунтовано, що для ефективного управління витратами та управління діяльністю підприємства, класифікація витрат має важливе значення, оскільки дає змогу визначити особливості формування витрат та розподілу за об'єктами управління. Зроблено висновок, що розуміння сутності класифікації витрат дає змогу ефективно керувати витратами, здійснювати чіткий їх облік, та досягати поставленої мети діяльності підприємства.

Ключові слова: витрати, класифікаційні ознаки витрат, управління витратами, виробничі витрати, витрати періоду, релевантна інформація.

The article analyzes the approaches to the classification of costs in the economic and scientific literature by domestic and foreign scientists. The dependence of costs on the target installation, collection of information and directions of cost accounting is investigated. It is proved that for effective cost management and management of the enterprise, the classification of costs is important, because it allows you to determine the features of the formation of costs and distribution of the objects of management. It is concluded that the understanding of the essence of the classification of costs allows you to effectively manage costs, to carry out a clear account of them, and to achieve the goal of the enterprise.

Key words: expenses, classification characteristics of costs, cost management, production costs, period costs, relevant information.

* Науковий керівник – Рижикова Н.І., д.е.н., доцент